

El dret internacional com a eina per a la defensa del medi ambient: vies de participació pública

JORNADES FORMATIVES PER A LA PARTICIPACIÓ EN LA
DEFENSA DEL MEDI AMBIENT

Adriana Fabra

Contingut de la sessió

- 1. El perquè de la participació pública en qüestions mediambientals**
- 2. El reconeixement del dret a la participació pública en el dret internacional**
  - El Conveni d'Aarhus
- 3. L'exercici del dret a la participació pública en l'àmbit internacional**

Participació pública: què i per què?

1. Què s'entén per participació pública?

- Accés a la informació
- Participació pública
- Accés a la justícia

2. Fonaments de la participació pública

El reconeixement del dret a la participació pública en el dret internacional

1. Principi 10, Declaració de Rio de 1992

“La millor manera de tractar les qüestions ambientals és amb la participació de tota la ciutadania interessada, al nivell corresponent.

En el pla nacional, tota persona hauria de tenir **accés adequat a la informació** sobre el medi ambient de què disposin les autoritats públiques, inclosa la informació sobre els materials i les activitats que suposen perill a les seves comunitats, i també l'oportunitat de **participar en els processos de presa de decisions**.

Els Estats hauran de facilitar i fomentar la sensibilització i la participació del públic, posant la informació a disposició de tothom.

S'haurà de proporcionar **accés efectiu als procediments judicials i administratius**, d'entre els quals el rescabament de danys i els recursos pertinents.”

El reconeixement del dret a la participació pública en el dret internacional

2. Programa 21 (Capítol 23.2)

“Un dels requisits fonamentals per assolir el desenvolupament sostenible és l’àmplia participació de l’opinió pública en l’adopció de decisions. A més, en el context més concret del medi ambient i el desenvolupament, s’ha fet palesa la necessitat d’emprar noves formes de participació. Hi ha la necessitat de que les persones, els grups i les organitzacions participin en procediments d’avaluació d’impacte ambiental, coneguin els mecanismes d’adopció de decisions i participin en aquests, especialment quan hi hagi la possibilitat de que aquestes decisions afectin les comunitats on viuen i treballen. Tota persona, grup o organització hauria de tenir accés a la informació relativa al medi ambient i al desenvolupament de que disposin les autoritats nacionals, inclosa la informació sobre productes i activitats que tinguin conseqüències importants pera al medi ambient o probabilitat de que les puguin tenir, així com informació sobre les mesures de protecció del medi ambient.”

El reconeixement del dret a la participació pública en el dret internacional

3. Participació i Tractats internacionals

- Conveni d'Espoo sobre Avaluació d'Impacte Ambiental en Àmbit Transfronterer 1991 (Arts. 5, 6, 7)
- Conveni OSPAR 1992 (Art. 9)
- Convenció contra el Canvi Climàtic 1992 (Art. 6)
- Convenció de la Lluita contra la Desertificació 1994 (Arts. 3, 9, 10, 19)

El reconeixement del dret a la participació pública en el dret internacional

4. Conveni sobre l'accés a la informació, la participació del públic en la presa de decisions i l'accés a la justícia en matèria de medi ambient (Conveni d'Århus) de 1998

- Comissió Econòmica per Europa de les Nacions Unides
- En vigor any 2001
- 47 parts contractants (inclosa la Unió Europea)
  - Protocol de Kiev de 2003 sobre registre d'emissions i transferència de contaminants (en vigor 2009)
  - Esmena de 2005 sobre participació pública en decisions sobre organismes modificats genèticament (no en vigor)

3 PILARS

❖ Accés a la informació

- Els Estats han de recollir i difondre, a iniciativa pròpia, informacions sobre el medi ambient (Art. 5)
- Els Estats han de facilitar la informació que el públic els sol·liciti (Art. 4)
  - No cal invocar interès particular
  - Informació en 1 mes

→ Limitacions...

❖ Accés a la informació (cont.)

- Exempcions a la obligació de facilitar informació al públic (Art. 4)
  - a) l'autoritat no disposa de les informacions sol·licitades
  - b) la sol·licitud és clarament abusiva o massa general
  - c) la sol·licitud es refereix a documents que s'estan elaborant o concerneix a comunicacions internes de les autoritats públiques

Exempcions a la obligació de facilitar informació al públic (Art. 4) (cont.)

Si pot tenir efectes desfavorables sobre:

- a) el secret de les deliberacions
- b) les relacions internacionals, la defensa nacional o la seguretat pública
- c) la bona marxa de la justícia
- d) el secret comercial o industrial
- e) els drets de propietat intel·lectual
- f) el caràcter confidencial de les dades i dels expedients personals
- g) els interessos d'un tercer que hagi facilitat les informacions sol·licitades sense estar-hi obligat per la llei
- h) el medi ambient a què es refereixen les informacions, com ara els llocs de reproducció d'espècies rares.

El Conveni d'Århus

❖ Participació del públic

- En procediments administratius (Art. 6)
  - sobre activitats específiques Annex I, o
  - que tinguin un “efecte important sobre el medi ambient”
- En plans, programes i polítiques (Art. 7)
- En procediments legislatius (Art. 8)

→ Influència real en el procediment

→ Consideració de les contribucions del públic

El Conveni d'Århus

❖ Accés a la justícia (Art. 9)

- Via administrativa/Via judicial
- Vulneració drets d'accés a la informació/vulneració de normes relatives a la protecció del medi ambient
- Legitimació activa: "interès suficient" o "lesió d'un dret"
- Procediments ràpids; costos no prohibitius; solucions efectives

El Conveni d'Århus

❖ Comitè de Compliment del Conveni d'Århus (2002)

- Comunicacions de:
  - Les Parts del Conveni
  - Secretaria
  - **Membres del públic sobre l'incompliment d'un Estat o de la UE**
- Decisions no vinculants

El reconeixement del dret a la participació pública en el dret internacional

5. Altres fonts de Dret Internacional: Jurisprudència

- Cas papereres riu Uruguai (Argentina c. Uruguai, TIJ 2010)
- Tribunals protecció dels drets humans
  - Corte Interamericana de Derechos Humanos
    - Claude Reyes y otros c. Chile (2006)
  - Tribunal Europeu de Drets Humans
    - Guerra i altres c. Itàlia (1998)
    - Di Sarno i altres c. Itàlia (2012)
  - Comissió Africana de Drets Humans i dels Pobles
    - Centre d'acció per als drets socials i econòmics c. Nigèria (2001)

L'exercici del dret a la participació pública en l'àmbit internacional

❖ Accés a la informació

❖ Participació en mecanismes de decisió

- ❖ Presència d'observadors a les reunions

- ❖ Presentació de documents i intervencions en plenari

- ❖ Altres vies de participació: Banc Mundial, etc.

❖ Accés a la justícia

- Tribunals de drets humans

- *Amicus curiae*

Recursos

Conveni sobre l'accés a la informació, la participació del públic en la presa de decisions i l'accés a la justícia en matèria de medi ambient (Conveni d'Århus). Directiva 2003/4/CE i Directiva 2003/35/CE del Parlament Europeu i del Consell. Generalitat de Catalunya, Col·lecció documents; 15, ISBN 84-393-7088-1 (2006).

Conveni d'Aarhus,

<https://www.unece.org/env/pp/introduction.html>

La participació pública en els procediments administratius ambientals, Viena edicions (2002).